

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE
W TOMASZOWIE LUBELSKIM
w 2009 ROKU**

- Tomaszów Lubelski, maj 2010-

SPIS TREŚCI

WSTĘP

I. FUNKCJONOWANIE POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE W TOMASZOWIE LUBELSKIM

1. Podstawy prawne funkcjonowania Centrum.
2. Struktura organizacyjna, system pracy, kadra.
3. Budżet Centrum.

II. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU TOMASZOWSKIEGO NA LATA 2007- 2015

1. Program kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie w powiecie tomaszowskim na lata 2006- 2010.
2. Program wspierania osób niepełnosprawnych w powiecie tomaszowskim na lata 2006- 2010.
3. Program przeciwdziałania przemocy i wspierania osób w kryzysie w powiecie tomaszowskim na lata 2008- 2013.

III. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ REALIZOWANE PRZEZ CENTRUM

1. Podstawa prawna do realizacji zadań pomocy społecznej.
2. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa.
3. Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci.
4. Pokrywanie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo- wychowawczych.
5. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i na kontynuowanie nauki oraz pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających różnego rodzaju formy opieki zastępczej.
6. Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.
7. Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.
8. Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach.
9. Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.
10. Doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.
11. Podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb.
12. Sporządzanie sprawozdawczości.
13. Sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej.

14. Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji.
15. Prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
16. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

IV. SYSTEM WSPIERANIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. Podstawa prawna do realizacji zadań z rehabilitacji społecznej.
2. Dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
3. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
4. Dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.
6. Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej:
  - 1) Warsztat Terapii Zajęciowej w Tomaszowie Lubelskim
  - 2) Warsztat Terapii Zajęciowej w Muratynie
  - 3) Warsztaty Terapii Zajęciowej w Grabowicy
7. Podejmowanie innych działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
8. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

V. WSPÓŁPRACA POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE Z INSTYTUCJAMI I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

VI. WDRAŻANIE PROJEKTÓW FINANSOWANYCH Z EFS

VII. OKREŚLENIE POTRZEB POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE NA 2010 ROK

WSTĘP

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa m. in. na jednostkach samorządu terytorialnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną powiatu. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i dysfunkcjonalności rodzin.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako koordynator zadań, posiada szeroką wiedzę o stanie pomocy społecznej w powiecie. Pełni również rolę wyspecjalizowanej instytucji, tworzącej na potrzeby Rady i Zarządu Powiatu bazę informacji o stanie pomocy społecznej. Baza ta jest konieczna do przygotowania i realizacji polityki społecznej, a także Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, Powiatowego programu wsparcia dziecka i rodziny, Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Centrum pełni również funkcję instytucji sprawującej w imieniu starosty nadzór nad funkcjonowaniem rodzinnej opieki zastępczej, ośrodków adopcyjno- opiekuńczych, jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo- wychowawczych i ośrodków interwencji kryzysowej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim jest partnerem dla organizacji pozarządowych, które prowadzą działalność w obszarze polityki społecznej, w tym szczególnie na rzecz osób niepełnosprawnych.

I. FUNKCJONOWANIE POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE W TOMASZOWIE LUBELSKIM.

1. Podstawy prawne funkcjonowania Centrum

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim regulują następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej /tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm./ oraz akty wykonawcze.
2. Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim przyjęty Uchwałą Nr XXXI/188/06 Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim z dnia 26 czerwca 2006r.
3. Regulamin organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim przyjęty Uchwałą Nr 1/06 Zarządu Powiatu w Tomaszowie Lubelskim z dnia 4 grudnia 2006r zmieniony Uchwałą Zarządu Powiatu Nr 197/09 z dnia 27 lutego 2009 roku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim zostało utworzone na mocy Uchwały Nr III/17/99 Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim z dnia 29 stycznia 1999r. Centrum jest jednostką budżetową Powiatu Tomaszowskiego w rozumieniu ustawy o finansach publicznych. Podstawą gospodarki finansowej jest roczny plan finansowy, ustalony na rok budżetowy, zgodnie z obowiązującą procedurą budżetową. Centrum realizuje zadania własne powiatu, zadania zlecone samorządom przez administrację rządową oraz inne zadania określone w odrębnych ustawach, np. w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych /tekst jednolity Dz.U. z 2008r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm./. Przy realizacji zadań współdziała z jednostkami organizacyjnymi powiatu, z organami administracji rządowej, organami samorządów terytorialnych i ich jednostkami, sądami właściwymi w sprawach rodzinnych i nieletnich, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, kościołami oraz innymi podmiotami.

2. Struktura organizacyjna, system pracy, kadra

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim opiera się na strukturze przyjętej w regulaminie organizacyjnym uchwalonym przez Zarząd Powiatu Uchwałą Nr 1/06 z dnia 4 grudnia 2006r z późn. zm..

W strukturze Centrum wyodrębniono:

1. Dział do spraw pomocy instytucjonalnej.
2. Dział do spraw rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.
3. Dział do spraw obsługi finansowej, sprawozdawczości, analiz i kadr.
4. Stanowisko pracy do spraw obsługi technicznej.

Obsadę kadrową Centrum w 2009 roku stanowiło 11 osób zatrudnionych na 11 etatach. Byli to:

- dyrektor Centrum,
- kierownik Działu ds. pomocy instytucjonalnej,
- starszy specjalista pracy socjalnej,
- dwóch specjalistów pracy socjalnej,
- pracownik socjalny,
- doradca ds. osób niepełnosprawnych,
- inspektor ds. polityki społecznej,
- główny księgowy,
- starszy księgowy,
- kierowca.

W 2009 roku w Centrum 3 osoby odbywały staż w ramach przygotowania zawodowego. W Centrum organizowane były także praktyki studenckie dla studentów szkół wyższych oraz słuchaczy Kolegium Pracowników Służb Społecznych.

3. Budżet Centrum

Działalność Centrum finansowana jest z budżetu powiatu. Podczas realizacji zadań wykorzystywane są również środki przyznane w ramach algorytmu przez

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz pozyskane w ramach dotacji celowej z budżetu państwa. Ponadto przy wsparciu UE ze środków EFS realizowany był projekt systemowy „Aktywność szansą rozwoju”.

W 2009 roku budżet Centrum wyniósł **2 801 292,56 zł.** i był większy w stosunku do budżetu z 2008 roku o 202 545,30 zł. Na bieżącą działalność Centrum wydatkowano kwotę **451 000,00 zł.**, tj. o 12 900,00 zł więcej niż w 2008 roku.

Na poszczególne zadania wykorzystano łącznie kwotę **2 350 292,56 zł.**

Ponadto na realizację projektu systemowego „Aktywność szansą rozwoju” w ramach PO KL współfinansowanego ze środków EFS wydatkowano ogółem kwotę **209 707,63 zł.**, w tym z PO KL **187 688,33 zł.**

W 2009 roku Centrum podczas realizacji zadań z zakresu rehabilitacji społecznej wydatkowało również środki przyznane dla powiatu tomaszowskiego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wykorzystano kwotę **2 029 632,00 zł.**

II. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU TOMASZOWSKIEGO NA LATA 2007- 2015

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007- 2015 została przyjęta przez Radę Powiatu w Tomaszowie Lubelskim. Uchwałą Nr VI/47/07 z dnia 25 czerwca 2007 roku.

Za cel generalny Strategii uznano: dążenie do zintegrowanego, efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych występujących wśród mieszkańców powiatu tomaszowskiego. Cele szczegółowe określają kierunki działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych powiatu i wskazują wartości cząstkowe, jakie w ramach Strategii należy osiągnąć. Jako cele szczegółowe warunkujące realizację celu generalnego uznano:

- Przeciwdziałanie bezrobociu, wspieranie zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich,
- Wspieranie osób niepełnosprawnych,
- Przeciwdziałanie problemom uzależnień,
- Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych,
- Pomoc rodzinom z problemem ubóstwa i przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinach i wspieranie osób w kryzysie,
- Zapobieganie patologiom społecznym, niedostosowaniu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży,
- Wspieranie osób w podeszłym wieku; wymagających pomocy usługowej,
- Rozwój infrastruktury pomocy społecznej.

Realizacja Strategii jest stale monitorowana. Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów pośrednich jest dokonywana corocznie, przez zespół wdrażający Strategię, co pozwala na bieżące śledzenie stopnia ich wykonania oraz wprowadzenie korekt lub zmian.

1. Program kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie w powiecie tomaszowskim na lata 2006- 2010.

Wypełniając zadanie ustawowe, a jednocześnie realizując założenia strategii, w 2006r. opracowano "Program kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie w powiecie tomaszowskim na lata 2006- 2010". Program ten przyjęty został do realizacji przez Radę Powiatu w Tomaszowie Lubelskim Uchwałą Nr XXIX/172/06 z dnia 3 marca 2006r. Nadrzędnym celem programu jest zapobieganie zjawiskom patologii społecznej oraz kompleksowa pomoc rodzinom objętym systemem pomocy społecznej. Działania skierowane na rodzinę i dziecko winny doprowadzić do rozwiązania problemów rodziny, usamodzielnienia jej i wyjścia z systemu pomocy społecznej. Do celów operacyjnych Programu należą:

- Promocja prorodzinnego stylu życia
- Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego
- Rozwój środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania
- Rozwój form rodzinnej opieki zastępczej
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin w trudnej sytuacji oraz integracja ich ze środowiskiem

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które, współpracuje z wieloma podmiotami zajmującymi się problematyką polityki społecznej. Każdego roku Centrum zbiera i opracowuje informacje na temat stopnia realizacji zadań wynikających z Programu.

Wykonanie w 2009 roku założeń programowych polegało przede wszystkim na bieżącej realizacji zadań ustawowych. Realizacja programu przyczyniła się do:

- utworzenia 10 nowych rodzin zastępczych, w których umieszczono 16 dzieci,
- przekształcenie jednej rodziny zastępczej w rodzinę adopcyjną,
- wzrostu tolerancji w stosunku do istniejących rodzin zastępczych oraz do umieszczonych w nich dzieci,
- zwiększenia liczby dzieci znajdujących nową rodzinę poprzez adopcję,
- zdiagnozowania potrzeb lokalnych w zakresie zapotrzebowania na całodobową placówkę opiekuńczo- wychowawczą lub rodzinną,
- wzrostu poziomu wiedzy rodzin na temat prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
- włączenia osób usamodzielnianych do życia społecznego oraz do zapobiegania nawarstwianiu się patologii,
- poszerzenia wiedzy o instytucjach niosących pomoc w rozwiązywaniu problemów,
- rozszerzenia współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- uaktualniono dane dotyczące placówek działających na rzecz dziecka i rodziny w powiecie tomaszowskim.

2. Program wspierania osób niepełnosprawnych w powiecie tomaszowskim na lata 2006- 2010.

Ze Strategii wynika również „Program wspierania osób niepełnosprawnych w powiecie tomaszowskim na lata 2006- 2010”. Program został przyjęty Uchwałą Nr XXIX/171/06 Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim z dnia 3 marca 2006r. Za cel generalny przyjęto wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie korzystania z przysługujących im praw obywatelskich oraz zwiększenie udziału tych osób w życiu społecznym. Realizatorami Programu, oprócz samorządu powiatowego, były samorządy gminne i organizacje pozarządowe.

W Programie określono następujące cele operacyjne:

- System działań socjalnych i organizacyjnych umożliwiających osobom niepełnosprawnym rozwój osobisty oraz aktywny udział w życiu
- Ochrona socjalna i ekonomiczna
- Likwidacja barier funkcjonalnych
- Poradnictwo i szkolenie zawodowe oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych,
- Pomoc osobom niepełnosprawnym w sytuacjach kryzysowych
- Profilaktyka i oświata zdrowotna.

Ocena realizacji działań zawartych w Programie dokonywana jest corocznie, realizatorzy składają do Centrum sprawozdania z działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Następnie Centrum sporządza raport z realizacji Programu, który przekazywany jest pod obrady Komisji Promocji, Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej. W 2009 roku dzięki realizacji działań Programu:

- uaktualniono bazę danych zawierających wykaz instytucji użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- uaktualniono bazę danych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- zintegrowano podmioty lokalne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, dzięki czemu świadczona przez te podmioty pomoc dociera do większej liczby potrzebujących.
- zacieśniono współpracę z organami samorządów terytorialnych i ich jednostkami w celu ułatwienia funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym, m.in. poprzez likwidację barier architektonicznych w placówce edukacyjnej,
- zainicjowano istnienie grup wsparcia dla kobiet dotkniętych problemem raka piersi,
- podniesiono świadomość osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw i uprawnień oraz zaspokojenia faktycznych potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych,
- podniesiono wiedzę społeczeństwa na temat niepełnosprawności i zmiany funkcjonujących w społeczeństwie niekorzystnych stereotypów o osobach niepełnosprawnych,
- zwiększono udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

3. Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wspierania osób w kryzysie w powiecie tomaszowskim na lata 2008- 2013.

„Program przeciwdziałania przemocy i wspierania osób w kryzysie w powiecie tomaszowskim na lata 2008- 2013” przyjęty został do realizacji Uchwałą Nr XIII/141/08 Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim z dnia 23 kwietnia 2008 roku. Program określa ramowy zakres działań podejmowanych przez instytucje publiczne na rzecz ochrony ofiar przemocy, osób doświadczających innych kryzysów życiowych, terapii i edukacji osób stosujących przemoc, zmian postaw społecznych wobec przemocy domowej, a także propagowania i poszerzania usług w sferze interwencji kryzysowej, zwłaszcza psychologicznej. Program winien też się przyczynić do powstania systemu wsparcia, poprzez tworzenie zespołów interdyscyplinarnych i podejmowanie wspólnych, skoordynowanych działań przez instytucje, służby oraz organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i interwencji kryzysowej.

Celem głównym programu jest utworzenie zintegrowanego i efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie i innych sytuacji kryzysowych w powiecie tomaszowskim.

Za cele szczegółowe uznano:

- Uwrażliwienie społeczeństwa na problem przemocy w rodzinie i innych doświadczeń kryzysowych,
- Zwiększenie skuteczności ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- Zwiększenie dostępności pomocy skierowanej do osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec sprawców przemocy.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację programu jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim. Wśród realizatorów programu oprócz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, należy wymienić Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Tyszowcach, Komendę Powiatową Policji i Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

W ramach realizacji założeń programu w 2009 roku podjęto następujące działania:

- przeprowadzono badania ankietowe na temat skali zjawiska przemocy na terenie powiatu tomaszowskiego,
- rozpowszechniano informacje o placówkach i podmiotach zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- propagowano ideę zakładania „Niebieskich Kart” w przypadku zdiagnozowania przemocy w rodzinie przez OPS, Policję,
- udzielano wsparcia i pomocy terapeutycznej osobom dotkniętym przemocą oraz sytuacjami kryzysowymi,
- zacieśniono współpracę z podmiotami realizującymi Program,
- realizowano szereg działań z zakresu profilaktyki, szczególnie w placówkach edukacyjnych,

- przeprowadzono szkolenia i spotkania informacyjne zarówno z osobami dotkniętymi przemocą, jak również uczniami i nauczycielami placówek edukacyjnych z terenu powiatu tomaszowskiego,
- zintegrowano współpracę z Policją, Sądami, w tym z Kuratorską Służbą Sądową, Prokuraturą w zakresie
- przeprowadzono kolejną edycję Programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, który ukończyło pozytywnie 14 uczestników.

III. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ REALIZOWANE PRZEZ CENTRUM.

1. Podstawa prawna do realizacji zadań pomocy społecznej

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na samorządy wszystkich szczebli obowiązek realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Wśród tych zadań są zadania własne oraz zlecone. Zadania pomocy społecznej w powiatach, zgodnie z art.112 wyżej powołanej ustawy, wykonują powiatowe centra pomocy rodzinie.

Do zadań własnych powiatu, zgodnie z art. 19 ustawy należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka- po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym,
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno- opiekuńczych, placówek opiekuńczo- wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo- wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo- wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno- wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,

- 7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się,
- 8) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem,
- 9) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- 10) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 11) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
- 12) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- 13) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- 14) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu,
- 15) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- 16) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego,
- 17) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej,
- 18) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- 4) udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej,
- 5) finansowanie pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo- wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców,
- 6) realizacja zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecenie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno- opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa.

Poradnictwo specjalistyczne świadczone było przez pracowników merytorycznych Centrum, radcę prawnego, a także przez kadre Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim oraz Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia w Tyszowcach. Łącznie w 2009 roku wsparciem w tej formie objęto 948 rodzin, z czego najwięcej rodzin skorzystało z poradnictwa psychologicznego. Centrum udzieliło specjalistycznego poradnictwa łącznie 637 rodzinom, w tym najczęściej poradnictwa rodzinnego, zwłaszcza dotyczącego niepełnosprawności. Łącznie udzielono 4 329 porad.

Poradnictwo dotyczyło spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, m.in. ustanowienia opieki prawnej, ustanowienia rodziny zastępczej, praw i obowiązków wynikających ze sprawowania władzy rodzicielskiej, ustalenia czy podwyższenia alimentów. Występowały również sprawy dotyczące ubezwłasnowolnienia, czy ustanowienia kuratora lub opiekuna prawnego dla osoby przewlekle chorej. Inną kategorią były sprawy dotyczące zasiłków rodzinnych, świadczeń alimentacyjnych, uprawnień do renty, dodatku i zasiłku pielęgnacyjnego oraz świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Poradnictwo dotyczyło także procedur postępowania podczas kierowania osoby uzależnionej od alkoholu na leczenie bez jej zgody oraz przepisów obowiązujących przy ubieganiu się o skierowanie do domu pomocy społecznej. Znaczną część spraw stanowiły sprawy związane z problemami wychowawczymi oraz sytuacjami kryzysowymi występującymi w rodzinie, m.in. z powodu trudnej sytuacji materialno- bytowej, rozpadu małżeństwa, zaburzeń psychicznych, konfliktów rodzinnych, bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych, a także w przypadku przemocy w rodzinie.

3. Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci.

W powiecie tomaszowskim w 2009 roku łącznie funkcjonowało 59 rodzin zastępczych, w których wychowywało się 90 dzieci. Wśród rodzin zastępczych przeważały rodziny zastępcze spokrewnione- było ich 54. Tylko 5 to rodziny zastępcze niespokrewnione. Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonowało na terenie miasta Tomaszów Lubelski- 16 oraz gmin: Tomaszów Lubelski- 9. Najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w przedziale wiekowym 14-18 lat, a drugą w wieku od 7 do 13 lat. W 2009 roku 17 pełnoletnich wychowanków przebywało w rodzinach zastępczych. Obowiązujące przepisy prawa dają im możliwość pobytu w rodzinie zastępczej po ukończeniu 18 roku życia do czasu ukończenia nauki w szkole, w której uzyskali pełnoletność. 12 wychowanków posiadało orzeczenia o niepełnosprawności i pobierało zasiłek pielęgnacyjny. 35 dzieci posiadało uprawnienia do otrzymywania rent rodzinnych po zmarłych rodzicach bądź opiekunach, w tym 11 z dodatkami dla sierot zupełnych. 20 dzieci pobierało alimenty od swoich rodziców.

W 2009 roku na terenie powiatu tomaszowskiego powstało 10 nowych rodzin zastępczych dla 16 dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych.

Spośród dzieci, które opuściły rodziny zastępcze, żadne nie powróciło do domu rodzinnego. 6 rodzin zastępczych przestało funkcjonować, z czego:

- 4 ze względu na usamodzielnienie się wychowanków,
- 1 rodzinę przekształcono w rodzinę adopcyjną,
- 1 rodzinę ze względu na bezradność opiekuńczo- wychowawczą rozwiązano, a dziecko umieszczono w całodobowej placówce opiekuńczo- wychowawczej.

Wszystkie rodziny zastępcze objęte były pomocą w postaci pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego w obszarze opieki i wychowania. Wszystkie rodziny zastępcze korzystały ze świadczeń pieniężnych. Rodzinom zastępczym wypłacono łącznie kwotę 602 426,00 zł, w tym rodzinom spokrewnionym z dzieckiem 556 710,00 zł, a rodzinom zastępczym niespokrewnionym 45 716,00 zł. Średnia wysokość świadczenia na jedno dziecko wychowywane w rodzinie spokrewnionej wynosiła 595,00 zł, a w rodzinie niespokrewnionej – 914,00 zł.

W 2009 roku Centrum ponosiło też wydatki za pobyt dzieci, które przed umieszczeniem w rodzinach zastępczych przebywały na terenie naszego powiatu. Na częściowe pokrycie kosztów utrzymania 9 dzieci w 7 rodzinach zastępczych poza terenem powiatu tomaszowskiego wydano kwotę 95 399,00 zł. Wypłata następowała na podstawie porozumień zawartych pomiędzy powiatem tomaszowskim, a powiatem biłgorajskim, hrubieszowskim, kraśnickim, zamojskim, oświęcimskim, zlotowskim oraz miastem Przemyśl.

Centrum systematycznie współpracowało ze szkołami, do których uczęszczali wychowankowie rodzin zastępczych. Wychowawcy sporządzali na potrzeby Centrum opinie o sytuacji szkolnej dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. Wszystkie informacje o wychowankach rodzin zastępczych oraz obserwacje specjalistów pracy socjalnej podczas kilkakrotnych wizyt w środowisku wykorzystywano do sporządzenia oceny sytuacji opiekuńczo- wychowawczej dziecka. Oceny takie, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie rodzin zastępczych (Dz. U. Nr 233, poz. 2344 z późn. zm.) przekazywano raz w roku do Wydziału Rodzinnego i Nietletnich w Sądzie Rejonowym w Tomaszowie Lubelskim.

Centrum prowadziło stałą pracę socjalną z rodzinami biologicznymi dzieci. Mimo regularnych wizyt w środowisku, współpracy na rzecz rodziny z ośrodkami pomocy społecznej nie udało się doprowadzić do powrotu dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych do ich rodzin naturalnych. W jednej sprawie prowadzono w tej sprawie postępowanie sądowe, jednak sąd nie znalazł przesłanek do powrotu dziecka do rodziców naturalnych i do rozwiązania rodziny zastępczej. Obserwuje się niewielką poprawę funkcjonowania niektórych rodzin naturalnych w środowisku, jednak nie daje to gwarancji prawidłowego wypełniania przez rodziców ról społecznych i sprawowania władzy rodzicielskiej. Najczęściej w rodzinach naturalnych występują specyficzne problemy: nadużywanie alkoholu, konflikty z prawem i skazania na karę pozbawienia wolności, niezaradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Często rodzice nie wykazują żadnego zainteresowania swoimi dziećmi.

Rodzice naturalni dzieci objętych opieką zastępczą zobowiązani są do ponoszenia opłat z tego tytułu, jeżeli nie płacą alimentów. Większość z nich jednak spełnia warunki do zwolnienia ich z tego obowiązku ze względu na trudną sytuację materialną, stan zdrowia oraz sytuacje kryzysowe występujące w tych rodzinach.

4. Pokrywanie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo- wychowawczych.

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczone w całodobowej placówce opiekuńczo- wychowawczej. Na terenie powiatu tomaszowskiego nie funkcjonują całodobowe placówki opiekuńczo- wychowawcze. Dzieci, które wymagają umieszczenia w tego rodzaju placówkach Centrum kieruje do placówek znajdujących się na terenach innych powiatów. W takich przypadkach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi powiat tomaszowski ponosi wydatki na utrzymanie dzieci w placówkach w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w tej placówce. W 2009 roku średni miesięczny koszt pobytu jednego dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo- wychowawczej wynosił 3 091,00 zł. Na utrzymanie wychowanków całodobowych placówek opiekuńczo- wychowawczych w 2009 roku wydatkowano łącznie kwotę 1 210 409,00 zł. W ciągu całego roku do takich placówek skierowano 11 małoletnich mieszkańców powiatu tomaszowskiego. Jednocześnie w tym okresie placówki opuściło 13 dzieci, z czego:

- 6 dzieci adoptowano,
- 5 wychowanków usamodzielniało się,
- 1 dziecko powróciło pod opiekę rodziców naturalnych,
- 1 dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej.

W dniu 31 grudnia 2009 roku w całodobowych placówkach opiekuńczo- wychowawczych (Domu Dziecka w Zamościu, Domu Dziecka Nr 1 i Nr 2 w Zwierzyńcu, Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo- Wychowawczej w Łabuniach, Zespole Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych w Krasnymstawie i Tuligłowach, Domu Dziecka Nr 3 w Lublinie, Wiosce Dziecięcej SOS w Karlinie, Pogotowiu Opiekuńczym w Stoczku Łukowskim, Pogotowiu Opiekuńczym w Tarnowie) przebywało 34 dzieci z powiatu tomaszowskiego w wieku od urodzenia do 18 lat. Jedna wychowanka po uzyskaniu 18 roku życia pozostała w placówce, celem ukończenia nauki. Najwięcej dzieci wychowywanych w placówkach pochodziło z miasta Tomaszów Lubelski- 6, oraz po 5 z gmin: Tomaszów Lubelski, Ulhówek, Łaszczów. Większość dzieci przebywających w placówkach posiada obojga rodziców. Dzieci tych rodziców trafiały do placówek najczęściej ze względu na uzależnienie rodziców od alkoholu oraz niewydolność opiekuńczo- wychowawczą czy niezaradność życiową, połączoną z rażącym zaniedbywaniem swoich obowiązków. Wśród wszystkich dzieci z placówek nie było sierot zupełnych, 10 to półsieroty.

5. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki oraz pomoc w integracji ze środowiskiem młodzieży opuszczającej różnego typu placówki.

Osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca całodobową placówkę opiekuńczo- wychowawczą oraz inne formy opieki, zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomoc pieniężną na

usamodzielnienie, pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz pomoc w formie rzeczowej- na zagospodarowanie.

Z pomocy finansowej na usamodzielnienie w 2009 roku skorzystało 3 wychowanków całodobowych placówek opiekuńczo- wychowawczych w kwocie po 6 588,00 zł. każdy z nich oraz 1 wychowanek rodziny zastępczej w wysokości 1 647,00 zł.

Pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki udzielono 42 pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych oraz całodobowych placówek opiekuńczo- wychowawczych, w tym młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Łącznie wydano na ten cel kwotę 163 073,00 zł, z czego:

- 26 wychowankom rodzin zastępczych wypłacono 197 świadczeń w łącznej kwocie 95 875,00 zł.,
- 15 wychowankom całodobowych placówek opiekuńczo- wychowawczych wypłacono 136 świadczenia na łączną kwotę 67 198,00 zł.,
- 1 wychowankowi młodzieżowego ośrodka wychowawczego wypłacono 12 świadczeń w wysokości 5 929,00 zł.

W 2009 roku rozpatrzono 4 wnioski w sprawie udzielenia osobom usamodzielnianym pomocy rzeczowej na zagospodarowanie. Przyznano 4 świadczenia w łącznej wysokości 18 519,00 zł.

6. Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.

Na terenie powiatu tomaszowskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Tyszowcach. Dom istnieje od 1994 roku i przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych fizycznie. Od grudnia 2006 roku Dom przeznaczony jest dla 168 osób. Spośród wszystkich miejsc statutowych 111 przeznaczonych jest dla osób w podeszłym wieku oraz 57 dla osób niepełnosprawnych fizycznie. Na koniec 2009 roku w Domu przebywało 147 osób. W ciągu roku przyjęto 30 osób, 28 osób zmarło, 3 osoby zostały wypisane.

Większość mieszkańców Domu, bo 87 osób to osoby przyjęte na podstawie przepisów obowiązujących przed 1.01.2004r. Pozostałe 60 osób to mieszkańcy skierowani na podstawie przepisów obowiązujących po 1.01.2004r., za których opłatę ponoszą w kolejności mieszkaniac, a następnie rodzina oraz gmina.

35 mieszkańców poruszało się na wózkach inwalidzkich, 3 osoby były całkowicie leżące, 42 osób wymagało całkowitej pomocy personelu w samoobsłudze, 48 osób wymagało częściowej pomocy personelu. 43 osoby miały ustanowionych kuratorów. Najwięcej mieszkańców domu było w wieku powyżej 74 lat- 79 osób, tylko 8 osób miało od 19 do 40 lat.

Miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2009 roku wynosił 2 294,53 zł. Budżet Domu wyniósł 4 015 270,00 zł. Z kwoty tej 2 789 430,94 zł. stanowiły wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, natomiast kwota 1 109 169,06 zł. przeznaczona została na wydatki rzeczowe. Dochody planowane to 1 650 000,00zł, wykonane- 2 058 939,82 zł. Dom otrzymał wpływy z opłat za pobyt mieszkańców

w łącznej wysokości 1 895 125,38 zł. Średnia dzienna stawka żywnościowa wynosiła 6,91 zł na mieszkańca.

Na koniec roku 2009 w Domu zatrudnionych było 92 osoby. Ponadto 9 osób odbyło staż.

7. Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim funkcjonuje od 21 października 2005r. Kadre merytoryczną OIK stanowi Kierownik, psycholog, terapeuta, pracownik do obsługi prawnej, pracownik socjalny, księgowa. Budżet OIK w 2009 roku wyniósł 201 500,00 zł. Dodatkowo 20 000,00 zł wykorzystane zostało na realizację Programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy.

OIK prowadzi działania w formie usług specjalistycznych, tj. poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego oraz udziela wsparcia osobom i rodzinom będącym ofiarami przemocy domowej lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej w celu zapobiegania powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji tych osób. Ośrodek dysponuje 10 miejscami noclegowymi i udziela tymczasowego schronienia na okres do 3 miesięcy osobom i rodzinom, które ze względu na swój stan psychiczny lub zagrożenie bezpieczeństwa potrzebują takiej formy pomocy. W ramach swojej działalności OIK prowadzi świetlicę dla dzieci z rodzin korzystających ze specjalistycznego poradnictwa, w tym dla dzieci wychowujących się w rodzinach dotkniętych problemem przemocy. Dzieci pochodzące z tych rodzin miały zapewnioną w świetlicy opiekę wolontariuszy, korzystały z korepetycji, a także z pomocy psychologa, pedagoga i pracownika socjalnego.

W 2009 roku ze specjalistycznego poradnictwa w OIK skorzystało łącznie 268 rodzin, w których było łącznie 359 osób. Z hostelu skorzystało 17 osób.

Do ośrodka zgłaszały się osoby i rodziny, które doświadczały różnego rodzaju kryzysów. Najczęściej były to:

- występujący w rodzinie problem alkoholowy,
- zaburzenia psychiczne i choroby psychiczne,
- trudna sytuacja życiowa,
- konfliktowy rozpad małżeństwa,
- konflikt rodzinny,
- problemy z dorastającymi dziećmi,
- myśli i tendencje samobójcze,
- żaloba, choroba somatyczna, problemy emocjonalne, niepełnosprawność.

8. Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach

W 2009 roku wszyscy pracownicy Centrum udzielali zainteresowanym informacji o prawach i uprawnieniach. Każdego dnia z takich informacji korzystało kilka osób lub rodzin. Najczęściej dotyczyły one:

- uprawnień przysługujących podczas ubiegania się o wsparcie w instytucjach pomocy społecznej, procedurach rozpatrywania wniosków i kryteriów uprawniających do tego typu świadczeń,

- możliwości ubiegania się przez osoby niepełnosprawne o dofinansowanie do zakupu niezbędnych przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego,
- zasad korzystania z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym,
- procedur rozpatrywania wniosków o likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
- możliwości ubiegania się w PZON, ZUS, KRUS o wydanie orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych lub o niezdolności do pracy, oraz procedury odwoławczej od tych orzeczeń,
- ulg w przejazdach dla osób niepełnosprawnych oraz możliwości otrzymania karty parkingowej,
- możliwości ubiegania się o świadczenia określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych, a także ustawie o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej,
- przepisów dotyczących kierowania i ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia,
- procedury ubiegania się w Sądzie o ustanowienie opieki prawnej bądź rodziny zastępczej,
- uzyskania pomocy w sytuacji nadużywania alkoholu przez członka rodziny.

9. Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu

W 2009 roku Centrum realizowało zadanie poprzez organizację szkoleń:

1. „Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem”. Szkolenie odbyło się 1 kwietnia 2009 r. Udział wzięło 29 osób z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu tomaszowskiego.
2. „Podnoszenie jakości pracy socjalnej na szczeblu gminnym i powiatowym”. Szkolenie odbyło się w dniach 18-19 czerwca. Przeznaczono je dla kadry pomocy społecznej z terenu czterech powiatów. Tematyka szkolenia dotyczyła zagadnień z zakresu uwag z nadzoru prowadzonego przez LUW nad jednostkami pomocy społecznej, sposobów radzenia sobie ze stresem, form pracy socjalnej. W szkoleniu uczestniczyło 50 osób.
3. „Przemoc wobec dziecka- współpraca interdyscyplinarna”. Szkolenie odbyło się w dniach 24 i 30 czerwca 2009 roku. W szkoleniu udział wzięło 15 osób.
4. „Warsztaty z przygotowania projektów systemowych na 2010 rok”. Szkolenie odbyło się 27 października 2009 roku. W szkoleniu udział wzięło 15 osób.
5. Spotkanie kadr pomocy i integracji społecznej z okazji Dania Pracownika Socjalnego. Odbyło się 27 listopada 2009 roku. W spotkaniu uczestniczyło 89 osób.

Oprócz wyżej wymienionych spotkań i szkoleń Centrum utrzymywało stały kontakt z kierownikami i pracownikami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu. Przekazywano na bieżąco informacje dotyczące zmian w obowiązujących uregulowaniach prawnych oraz zapewniano dostęp do materiałów informacyjnych i szkoleniowych przekazywanych przez Urząd Marszałkowski,

Lubelski Urząd Wojewódzki oraz inne podmioty zajmujące się szkoleniem kadry pomocy społecznej.

Również pracownicy Centrum stale podnosili swoje kwalifikacje:

1. „Czy planowanie działań społecznych ma sens”.
2. „Przygotowanie i realizacja programów partnerskich”.
3. „Specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego”.
4. Spotkanie informacyjne z ROPS w Lublinie na temat zmian dokumentów programowych PO KL.
5. „Zasady rozliczania PO KL”.
6. „Zasady naboru pracowników samorządowych, czas pracy i wynagrodzenia w nowej ustawie o pracownikach samorządowych i rozporządzeniu w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych”.
7. „Warsztaty pracownika socjalnego”.
8. „Warsztat przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych PO KL”.
9. „Efektywnie, fachowo, skutecznie- Zarządzanie jednostką sektora pomocy społecznej”
10. „Kompetencje społeczne pracowników socjalnych”.
11. Seminarium informacyjno- promocyjne na temat projektu systemowego ROPS.
12. „Partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej”.
13. „Lato w OPS”.
14. Kształcenie kadry zarządzającej instytucjami pomocy i integracji społecznej w formie studiów podyplomowych”.
15. „Wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”.
16. „Podopieczny- potrzeby, oczekiwania, możliwości”.
17. „Narzędzia pracy pracownika socjalnego”.
18. „Projekty konkursowe w PO KL”.
19. „Indywidualny plan pracy z dzieckiem i rodziną naturalną. Przygotowanie wychowanka do usamodzielnienia (opracowanie i wdrażanie indywidualnego programu usamodzielnienia)”.
20. Pobyt seminaryjno – szkoleniowy w Pomorskim Centrum Rehabilitacji.
21. Zasady i wytyczne w aplikowaniu o środki Europejskiego Funduszu Społecznego”.
22. Warsztat edukacyjny o leczeniu raka piersi „Spotkanie przy HERbacie”.
23. „Upowszechnianie modelu pomocy postpenitencjarnej Fundacji Sławek”
24. „Usprawnienie systemu wsparcia projektów systemowych PO KL w zakresie integracji społecznej”.
25. „Wydatki strukturalne- ewidencja księgową, zasady dekretowania, klasyfikacja wydatków strukturalnych, zasady sporządzania sprawozdania Rb-WS”.
26. Konferencja dotycząca realizacji projektu „Potrafisz”.
27. „przygotowanie projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie na rok 2010”.
28. „Założenia do projektów systemowych Działanie 7.1. PO KL”.
29. „Skuteczne kreowanie polityki w zakresie integracji społecznej na szczeblu powiatu”.
30. „Badanie barier i możliwości integracji zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie lubelskim”.

31. Konferencja dotycząca aktualnej sytuacji pomocy społecznej oraz plany na 2010 rok w województwie lubelskim.
32. „Równość szans kobiet i mężczyzn w projektach PO KL”.
33. „Zbudujmy system przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.
34. „Zamknięcie ksiąg rachunkowych za 2009 rok”.
35. „Problemy socjalnej adaptacji i pomocy osobom z obniżonymi możliwościami”- panel dyskusyjny w ramach współpracy z samorządami z Ukrainy.
36. Lokalna debata „Sprawdź, czy twoje picie jest bezpieczne”.

10. Doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Doradztwo metodyczne realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim skierowane było do kierowników i kadry ośrodków pomocy społecznej w terenie powiatu oraz placówek pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej.

Tematyka doradztwa dotyczyła następujących zagadnień:

- wpis do rejestru DPS, dokumentacja, procedury przyjęć do DPS, zmiana decyzji o opłacie za DPS, przeniesienie mieszkańca DPS do innej placówki, organ właściwy do wydania decyzji o opłacie za pobyt w DPS,
- fundusz świadczeń socjalnych, fundusz płac,
- sporządzanie wywiadu środowiskowego i ustaleniu nowej sytuacji osobistej,
- baza teleadresowa oraz sprawozdawczość,
- procedury weryfikacji decyzji administracyjnych,
- pozyskiwanie środków na inwestycje związane z remontem budynków niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na zadania inwestycyjne,
- projekty systemowe, procedury, szkolenia, możliwości korzystania z konsultacji,
- nawiązanie pierwszego kontaktu z ofiarą przemocy domowej, zakres dostępnych form pomocy dla osób doświadczających kryzysów życiowych, procedura kierowania do hostelu w OIK, procedura kierowania do szpitala psychiatrycznego lub na leczenie ambulatoryjne,
- opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- możliwość pozyskania środków zewnętrznych, m.in. z konkursów, funduszy strukturalnych,
- procedury kierowania do Ośrodka Wsparcia, obliczanie kosztów za korzystanie z usług.

Łącznie z doradztwa skorzystały 40 podmiotów.

11. Podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb.

W 2009 roku Centrum realizowało nie tylko zadania ustawowe, ale także szereg innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, a mianowicie:

- 1) Pracownicy Centrum brali udział w zespołach oraz komisjach. Wśród nich wyróżnić należy:

- Komisję Konkursową do oceny ofert złożonych w ramach otwartego konkursu na realizację zadania z zakresu pomocy społecznej,
  - Zespół Projektów Powiatu Tomaszowskiego, a szczególnie Grupę Infrastruktury Społecznej,
  - Komisję Rekrutacyjną do przeprowadzenia naboru na wolne stanowisko kierownicze urzędnicze w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Grabowicy,
  - Zespół do przeprowadzenia kontroli w Ośrodku Wsparcia w Tomaszowie Lubelskim.
- 2) Centrum realizowało założenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Podczas jego realizacji współpracowało z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim oraz Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia w Tyszowcach. Dzięki założeniom programu pozyskano środki na działalność SOW w Tyszowcach oraz na kolejną edycję programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy, realizowanego przez OIK w Tomaszowie Lubelskim.
  - 3) We współpracy z Kuratorium Oświaty w Lublinie oraz ośrodkami pomocy społecznej zorganizowano wypoczynek dla dzieci z terenu powiatu tomaszowskiego. W 2009r. otrzymano 60 kart kwalifikacyjnych na kolonie do Tylicza dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 15 lat z rodzin najuboższych. Wzorem lat ubiegłych Centrum zajmowało się rekrutacją, kompletowaniem dokumentacji oraz kontaktami z ośrodkami i rodzicami.
  - 4) Centrum aktywnie włączyło się w podjętą przez Prokuraturę Rejonową akcję „Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw”. Akcja miała charakter edukacyjny, a jednym z podstawowych jej celów było informowanie społeczeństwa o przysługujących osobom pokrzywdzonym uprawnieniach.
  - 5) Zgodnie z wytycznymi Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej podjęto działania pozwalające na odpowiednie przygotowanie się do realizacji zadania z zakresu objęcia pomocą cudzoziemców.
  - 6) W ramach Koalicji na Rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej nadal podejmowano działania w zakresie:
    - rozpowszechniania informacji o rodzicielstwie zastępczym,
    - promowania idei rodzicielstwa zastępczego,
    - promowania działań na rzecz zmiany statusu rodziny zastępczej,
    - podnoszenia świadomości społeczności lokalnej oraz władz samorządowych o odpowiedzialności za skutki braku rozwoju rodzicielstwa zastępczego,
    - promowanie wśród dzieci i młodzieży zachowań tolerancyjnych wobec dzieci adoptowanych czy przebywających w rodzinach zastępczych.
  - 7) W ramach projektu „Polityka społeczna w regionie- badania, analizy i upowszechnianie” nawiązano współpracę ze szkołami wyższymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami w celu przygotowania Analizy SWOT dla powiatu tomaszowskiego.
  - 8) W grudniu 2009 roku Centrum ponownie włączyło się w świąteczną akcję Stowarzyszenia „Czajnia”, polegającą na przekazywaniu paczek żywnościowych dla osób z najuboższych rodzin.
  - 9) Centrum ściśle współpracowało przy wdrażaniu i realizacji Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich. Największym komponentem Projektu

jest *Program Integracji Społecznej* koncentrujący się na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i mobilizacji kapitału społecznego. PPWOW wspiera najsłabsze i najbiedniejsze gminy wiejskie i wiejsko-miejskie w prowadzeniu polityki społecznej. Program stworzy możliwość sfinansowania projektów dla trzech grup beneficjentów: ludzi starszych, dzieci i młodzieży, rodzin z dziećmi.

W powiecie Tomaszowski do udziału w programie wytypowano 7 gmin: Krynice, Tarnawatka, Rachanie, Lubycza Królewska, Susiec, Jarczów, Ulhówek a kwota jaką przekazano na ten cel wynosi: 515 500 EUR.

W 2009 roku pracownik Centrum został powołany zarządzeniem wójta gminy Lubycza Królewska w skład komisji konkursowej oceniającej wnioski złożone w ramach PPWOW.

12. Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego.

W okresie sprawozdawczym Centrum przekazywało sprawozdania w wersjach elektronicznych przy wykorzystaniu systemu informatycznego POMOST, posiadającego akceptację Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Sprawozdania z realizacji zadań, zarówno okresowe jak i jednorazowe przekazywane były do Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz bezpośrednio do Ministerstwa. Sprawozdania sporządzali wszyscy właściwi merytorycznie pracownicy Centrum.

Jednocześnie jako podmiot nadzorujący działalność innych powiatowych jednostek pomocy społecznej Centrum sporządzało sprawozdania zbiorcze dotyczące funkcjonowania i realizacji zadań przez DPS w Tyszowcach, OIK w Tomaszowie Lubelskim, OW w Tomaszowie Lubelskim, SOW w Tyszowcach.

Sprawozdawczość dotyczyła również stanu pomocy społecznej na terenie powiatu tomaszowskiego. Do ich przygotowania służyły informacje przekazane przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, jak również inne podmioty, w tym organizacje pozarządowe. Centrum opracowywało również informacje i sprawozdania na potrzeby Rady i Zarządu Powiatu, a także Komisji Stałych Rady Powiatu.

13. Sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej.

Centrum corocznie sporządza bilans potrzeb. Bilans ten jest następnie przekazywany do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Jest to rodzaj skategoryzowanego sprawozdania służącego do oszacowania potrzeb i kosztów związanych z ich zaspokojeniem. W 2009 roku Centrum sporządziło bilans potrzeb, w którym uwzględnione zostały dane dotyczące bieżącej realizacji zadań ustawowych jak również potrzeby na 2010 rok. W bilansie wykazano również planowane koszty utrzymania i prowadzenia jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, planowane inwestycje, a także zapotrzebowanie ze strony podmiotów pomocy społecznej na szkolenia, których realizatorem będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

14. Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji

Cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, zwanemu dalej "cudzoziemcem", udziela się pomocy mającej na celu wspieranie procesu jego integracji. Pomocy dla cudzoziemca udziela starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca. Pomocy udziela się w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy i obejmuje ona:

- 1) świadczenia pieniężne w wysokości od 446 zł do 1.175 zł miesięcznie na osobę przeznaczone na:
  - a) utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe,
  - b) pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego,
- 2) opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne określonej w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 3) pracę socjalną,
- 4) poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne,
- 5) udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi,
- 6) inne działania wspierające proces integracji cudzoziemca.

Centrum w 2009 roku objęło indywidualnym programem integracji jedną rodzinę cudzoziemską, składającą się z rodziców oraz 5 dzieci. Decyzją z dnia 22.04.2009 roku przyznano 7 osobowej rodzinie świadczenia pieniężne na utrzymanie, a w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe, a także na pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego:

- w okresie od 01.01.09 do 30.06.2009 r. w wysokości 574 zł miesięcznie na osobę,
- w okresie od 01.07.09 do 31.12.2009 r. w wysokości 517 zł miesięcznie na osobę.

Nauką języka polskiego objęto 4 osób, rodziców oraz najstarsze dzieci. Pozostałe uczyły się języka polskiego w ramach zajęć w szkole podstawowej. Na naukę języka polskiego wydatkowano kwotę 1064 zł miesięcznie.

Indywidualny Program Integracji został zrealizowany. Wnioskodawca:

- regularnie wstawiał się na wyznaczone terminy spotkań z pracownikiem socjalnym,
- podjął działania mające na celu wejście na rynek pracy a w następstwie tych działań uzyskał zatrudnienie,
- regularnie i aktywnie uczestniczył w kursie języka polskiego,
- podejmował działania mające na celu poprawę warunków mieszkaniowych i zmianę mieszkania,
- nawiązał kontakt z urzędami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się sprawami cudzoziemców.

15. Ośrodek Wsparcia w Tomaszowie Lubelskim.

Ośrodek Wsparcia w Tomaszowie Lubelski funkcjonuje od października 2007 roku. Do września 2009 roku przeznaczony był dla 15 osób z zaburzeniami psychicznymi, a od listopada 2009 roku placówka rozszerzała zakres działań o kolejne 5 miejsc i przeznaczona jest dla 20 osób. Placówka prowadzi rehabilitację społeczną mającą na celu podtrzymanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych osobom w codziennym życiu poprzez zajęcia wspierające, aktywizujące, rehabilitacyjne oraz integrację społeczną.

W 2009 roku z usług Ośrodka skorzystało łącznie 21 uczestników z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, pochodzącym z terenu powiatu tomaszowskiego. W większości uczestnicy korzystali z dowozu organizowanego przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim.

Postępowanie wspierająco- aktywizujące obejmowało:

- terapię zajęciową w pracowniach: artystycznej, gospodarstwa domowego i umiejętności twórczo- zawodowych, umiejętności społecznych,
- terapię psychologiczną,
- rehabilitację ruchową,
- trening umiejętności spędzania wolnego czasu,
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych,
- trening umiejętności samoobsługi, zaradności życiowej i funkcjonowania w codziennym życiu,
- teatro- i muzykoterapię.

Uczestnicy korzystali także z różnych form rehabilitacji medycznej, zgodnie z zaleceniami lekarza rehabilitacji medycznej dotyczące: fizykoterapii, kinezyterapii, hydroterapii oraz ćwiczeń ogólnousprawniających.

Kadrę Ośrodka w 2009 roku stanowili kierownik- terapeuta zajęciowy, 3 instruktorów terapii zajęciowej, psycholog, fizjoterapeuta, pracownik socjalny, pielęgniarka, księgowa i kasjer. Osoby zatrudnione były na 5,25 etatu. Wszystkie zatrudnione osoby spełniały wymagania kwalifikacyjne na zajmowanych stanowiskach.

Prowadzenie OW dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem z zakresu administracji rządowej zleconej powiatowi. Na realizację zadania w 2009 roku powiat tomaszowski przeznaczył kwotę łącznie 183 000 zł., pochodzącą z dotacji celowej. W tej kwocie 18 000,00zł przeznaczone było na wyposażenie pracowni oraz materiały do terapii i inne środki rzeczowe związane z rozszerzeniem działalności Ośrodka.

16. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Tyszowcach.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Tyszowcach rozpoczął swoją działalność w październiku 2006r. Otwarcie placówki nastąpiło w dniu 22 lutego 2007r. podczas obchodów Dnia Godności Ofiar Przystępstw. Prowadzenie Ośrodka jest zadaniem powiatu z zakresu administracji rządowej. Placówka zapewnia całodobowe schronienie ofiarom i świadkom przemocy domowej oraz świadczy specjalistyczne

poradnictwo- psychologiczne, prawne, pedagogiczne, terapeutyczne, socjalne i podstawowe medyczne na rzecz tych osób. Do Ośrodka przyjmowane są osoby bez względu na osiągnięty dochód oraz bez wcześniejszego skierowania. W zależności od potrzeb ofiar przemocy domowej realizuje różne formy osobom krzywdzonym:

- program pracy połączony z pobytem 25 klientów stacjonarnych- praca z ofiarami połączona z zakwaterowaniem na okres 3 miesięcy z możliwością przedłużenia w uzasadnionych przypadkach.
- program ambulatoryjny dla osób z terenu powiatu tomaszowskiego, których sytuacja nie wymaga stałego pobytu w Ośrodku.
- program w sytuacji kryzysowej z możliwością krótkiego zakwaterowania w celu regeneracji sił fizycznych i psychicznych, poszukiwania rozwiązań trudnej sytuacji życiowej.
- program prewencyjno- informacyjny (przykłady „dobrych praktyk”), polegający na współpracy z jednostkami organizacyjnymi gmin i powiatu, organizacjami pozarządowymi, w celu pozyskiwania środków zewnętrznych, organizacji zajęć profilaktyczno- terapeutycznych, warsztatów, szkoleń.

Kadrę Ośrodka w 2009 roku stanowiło łącznie 8 osób, zatrudnionych na 7,25 etatach. Byli to kierownik, psycholog, psycholog- terapeuta, pedagog, terapeuta- osoba pierwszego kontaktu, pracownik socjalny, referent ds. obsługi prawnej, zaopatrzeniowiec- pomoc administracyjna, księgowa.

Środki na funkcjonowanie pochodziły z dotacji celowej. Budżet placówki w 2009 roku wyniósł 369 000,00 zł.

W ciągu 2009 roku pomocy udzielono łącznie 81 osobom, w tym 48 dzieciom będącym ofiarami przemocy domowej. Z pomocy Ośrodka korzystali nie tylko mieszkańcy powiatu tomaszowskiego. Udzielono pomocy 50 osobom spoza powiatu tomaszowskiego. Łącznie udzielono 2186 porad specjalistycznych, w tym najwięcej socjalnych- 578, pedagogicznych- 461 oraz psychologicznych- 426. Klienci Ośrodka mieli do dyspozycji 5 pokoi mieszkalnych, w tym pokój dla osoby niepełnosprawnej, kuchnię, salę terapii, pokój terapeutyczny, pokój dla dzieci i młodzieży, pokój dziennego pobytu, pomieszczenia do prania i suszenia oraz plac zabaw.

W 2009 roku Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Tyszowcach ubiegał się o środki pozabudżetowe w partnerstwie z jednostkami organizacyjnymi powiatu, organizacjami pozarządowymi i organizacjami kobiecymi z terenu gminy Tyszowce. Łącznie Ośrodek złożył 7 wniosków, z czego 4 rozpatrzonych pozytywnie.

IV. SYSTEM WSPIERANIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.

1. Podstawa prawna do realizacji zadań z rehabilitacji społecznej

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w art. 35a określa zadania, które realizuje powiat. Część z tych zadań wykonuje powiatowe centrum pomocy rodzinie. Należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,

- 2) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
- 3) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- 4) dofinansowanie:
  - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- 5) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

2. Dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Turnus rehabilitacyjny jest formą aktywnej rehabilitacji społecznej połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestnika, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych podczas turnusu.

W 2009 roku w związku z ograniczoną liczbą środków finansowych przyjęto zasadę dofinansowania do turnusu rehabilitacyjnego nie częściej niż raz na dwa lata. 413 osób ubiegało się o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym. Dofinansowanie to przyznano i wypłacono dla 161 osób na łączną kwotę 112 703,00 zł.

3. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Organizacje społeczne oraz instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w okresie sprawozdawczym mogły ubiegać się o dofinansowanie do organizacji imprez o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych. Na podstawie zawartych umów w 2009 roku dofinansowanie na łączną kwotę 4 000,00 zł otrzymały cztery stowarzyszenia działające na terenie powiatu tomaszowskiego:

1. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Narządu Ruchu „Promyk” na organizację „IX Ogólnopolskich Zawodów Sportowych Osób Niepełnosprawnych”,
2. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim na obchody „Dnia Godności Osoby z Niepełnosprawnością Intelktualną”
3. Międzynarodowe Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży „Uśmiech Życia” w Jarczowie na „II Wojewódzki Zlot Turystyczny Roztocze 2009”,

4. Polski Związek Niewidomych Okręg Lubelski Koło w Tomaszowie Lubelskim na „Dzień Białej Laski”.

4. Dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

O dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych mogły ubiegać się osoby wymagające zaopatrzenia w tego typu przedmioty, które otrzymała na ten cel dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia oraz gdy spełniła warunki dochodowe. W 2009 roku pozytywnie rozpatrzono 366 wniosków i przyznano dofinansowanie w kwocie 259 348,00 zł. 54 wnioski dotyczyły niepełnosprawnych dzieci, którym przyznano pomoc w wysokości 70 402,00 zł. Najczęściej dofinansowanie dotyczyło zakupu rowerów i łóżek rehabilitacyjnych, pieluchomajtek, cewników, aparatów słuchowych i wkładek usznych, wózków inwalidzkich, protez oraz butów ortopedycznych. Na podstawie 12 umów zawartych z osobami niepełnosprawnymi na dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego wydatkowano kwotę 12 796,00 zł.

5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, barier w komunikowaniu się i barier technicznych.

Bariery architektoniczne, bariery w komunikowaniu się oraz bariery techniczne znacznie utrudniają osobom niepełnosprawnym pełną integrację ze społecznością lokalną oraz właściwe funkcjonowanie w środowisku.

W 2009 roku niepełnosprawne osoby indywidualne złożyły 39 wniosków na likwidację barier na łączną sumę 408 549,00 zł. Pozytywnie rozpatrzono i przyznano dofinansowanie dla 19 wniosków. Na podstawie zawartych umów wypłacono 101 132,00 zł. Na likwidację barier architektonicznych zawarto 10 umów na kwotę 76 454,00 zł. Na likwidację barier w komunikowaniu się zawarto 6 umów na kwotę 6 494,00 zł, a na likwidację barier technicznych 3 umowy na kwotę 17 052,00 zł.

6. Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Na terenie powiatu tomaszowskiego w okresie sprawozdawczym funkcjonowały 3 warsztaty terapii zajęciowej:

- 1) Warsztat Terapii Zajęciowej w Tomaszowie Lubelskim, prowadzone przez PSOOU Koło w Tomaszowie Lubelskim, funkcjonujący od 1998 roku. W 2009 roku terapią w tej placówce objętych było 35 uczestników. Całkowity koszt funkcjonowania z uwzględnieniem wszystkich źródeł dofinansowania wyniósł 575 400,00 zł., w tym ze środków PFRON na działalność Warsztatu przeznaczono kwotę 517 860,00 zł., tj. 90% rocznego kosztu utrzymania WTZ oraz 57 540,00 zł., czyli 10% kosztów funkcjonowania pochodziło ze środków własnych powiatu.
- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej w Muratynie, prowadzony przez samorząd gminy Łaszczów. W 2009 roku placówka liczyła 40 uczestników. Dofinansowanie działalności WTZ wyniosło ogółem 657 600,00 zł, z czego 591 840,00 zł. (90%)

pochodziło ze środków PFRON, a kwota 65 760,00 zł (10%) ze środków własnych powiatu.

- 3) Warsztaty Terapii Zajęciowej w Grabowicy, prowadzone przez samorząd gminy Susiec. Zostały utworzone w 2008 roku dla 30 uczestników. Całkowity koszt działalności Warsztatów z uwzględnieniem wszystkich źródeł dofinansowania wyniósł w 2009 roku 493 200,00 zł, w tym ze środków PFRON (90%) 443 880,00 zł, a ze środków własnych powiatu (10%) 49 320,00 zł.

7. Podejmowanie innych działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności

Istotnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych było zatrudnienie w Centrum osoby na stanowisku doradcy do spraw osób niepełnosprawnych. Doradca w ramach prowadzonego poradnictwa i doradztwa na rzecz osób niepełnosprawnych udzielał wsparcia mieszkańcom powiatu tomaszowskiego zarówno w zakresie rehabilitacji społecznej jak również zawodowej. Pomoc osobom niepełnosprawnym dotyczyła wspierania, poradnictwa i stałej obsługi osób niepełnosprawnych z powiatu tomaszowskiego ze szczególnym uwzględnieniem uczestników projektu systemowego, realizowanego w 2009 roku. Głównym zadaniem było upowszechnianie instrumentów aktywnej integracji oraz świadczenie pracy socjalnej wobec uczestników projektu. Podejmowane działania i świadczona praca miały charakter zindywidualizowany i adresowane były do konkretnych osób niepełnosprawnych. W miarę potrzeb była prowadzona także praca socjalna w środowisku, której celem była pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych.

Osoby niepełnosprawne mogły uzyskać:

- wsparcie emocjonalne, dzięki któremu lepiej mogły radzić sobie z przeżyciami emocjonalnymi, zaspokajaniem potrzeb bezpieczeństwa i przynależności, uwalnianiem się od napięć i negatywnych myśli,
- wsparcie informacyjne, przekazywanie wiadomości o ulgach i uprawnieniach przysługujących osobom niepełnosprawnym, obowiązujących procedurach i możliwościach uzyskania wsparcia finansowego ze środków PFRON w zakupie m. in. przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego, uzyskania dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, możliwościach i formach uzyskania wsparcia ze strony PUP w zakresie rehabilitacji zawodowej.

Istotnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych była współpraca z Lubelskim Oddziałem PFRON w realizacji programów na rzecz poprawy życia osób niepełnosprawnych. Informacje dotyczyły następujących programów:

- „Pegaz 2003- program pomocy w zakupie sprzętu komputerowego oraz pomocy w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym”,

- „Komputer dla Homera 2003- program pomocy w zakupie sprzętu elektronicznego oraz oprogramowania umożliwiającego rehabilitację zawodową i społeczną osób niewidomych i niewidzących”,
- „Student- kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”.

Osoby niepełnosprawne oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych informowane były o terminach realizacji programów oraz obowiązujących wytycznych, rozprawdzano wśród osób niepełnosprawnych druki wniosków, które następnie składane były w Oddziale Lubelskim PFRON.

Spośród organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w 2009 roku najściślej współpracowano ze:

- a) Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych Narządu Ruchu „Promyk” w Tomaszowie Lubelskim,
- b) Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tomaszowie Lubelskim,
- c) Stowarzyszeniem na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Otwarta Dłoń” w Muratynie,
- d) Stowarzyszeniem „Czajnia”,
- e) Stowarzyszeniem „Zorza” w Tyszowcach,
- f) Stowarzyszeniem „Bądźmy Razem” w Suścu,
- g) Polskim Związkiem Niewidomych Koło Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim.

Współpraca polegała na wymianie informacji, pomocy w organizacji imprez i różnych przedsięwzięć, wspólnym działaniu integracyjnym, dofinansowywaniu do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, wsparciu działalności WTZ, a także włączaniu przedstawicieli organizacji w szkolenia i konferencje organizowane przez Centrum.

Współpracowano również w rozpropagowaniu informacji o istnieniu „Biura Karier”. Projekt realizowany był w Muratynie jako skuteczny element aktywizacji społeczno- zawodowej osób niepełnosprawnych.

Centrum nawiązało także współpracę z ZUS w Tomaszowie Lubelskim w zakresie przekazywania informacji o możliwościach udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym. W ramach tej współpracy specjaliści z Centrum uczestniczyli w „Dniu Seniora”, podczas którego udzielano informacji o prawach i uprawnieniach.

Współpraca z poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną umożliwiła udział w spotkaniu z grupą wsparcia dla rodziców dzieci autystycznych i przekazanie informacji o możliwości uzyskania wsparcia.

W 2009 roku Centrum opiniowało także różnorodne przedsięwzięcia, wystąpienia oraz projekty na realizację zadań w obszarze polityki społecznej, na które organizacje pozarządowe ubiegały się o przyznanie środków zewnętrznych.

W ramach współpracy z oddziałem Lubelskim PFRON w Lublinie w zakresie realizowania przez Fundusz programów na rzecz poprawy życia osób niepełnosprawnych, pracownicy przekazywali zainteresowanym osobom niepełnosprawnym druki wniosków oraz informowali o realizacji i zasadach tych programów.

W 2009 roku Powiat Tomaszowski przystąpił do realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami II”. W ramach projektu dofinansowane zostały 2 wnioski:

- a) Gmina Ulhówek – likwidacja barier architektonicznych w Szkole Podstawowej w Tarnoszynie,
- b) Powiat tomaszowski – zakup mikrobusu 9-cio miejscowego przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych na wózku inwalidzkim na potrzeby SOSW w Tomaszowie Lubelskim.

8. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

W 2009 roku funkcjonowała Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych powołana Zarządzeniem Starosty Tomaszowskiego Nr 24/07 z dnia 10 października 2007r. Kadencja tej Rady będzie trwać do 2011r. Społeczna Rada jest organem opiniodawczo- doradczym, do którego zakresu działania należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacji praw osób niepełnosprawnych, opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ocena realizacji programów, opiniowanie projektów uchwał przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych. Obsługą Rady nadal zajmowało się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. W 2009 roku w związku z rezygnacją 1 członka PSRON odbył się uzupełniający nabór kandydatów (ogłoszenie Starosty Tomaszowskiego z dnia 2 kwietnia 2009 roku w sprawie możliwości zgłaszania kandydatów w celu uzupełnienia składu członków PSRON). W wyniku naboru miejsce Pana Jana Borowika zajęła Pani Izabela Bielawska – Prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia Dzieci i Młodzieży „Uśmiech życia”.

Wśród tematów obrad PSRON w 2009 roku znalazły się:

- Zaopiniowanie Uchwały Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim w sprawie określenia zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz wysokości środków przeznaczonych na ich realizację w powiecie tomaszowskim na rok 2009.
- wydanie opinii w sprawie wystąpienia powiatu tomaszowskiego do „Programu wyrównywania Różnic Między Regionami II”.
- zapoznanie się z sytuacją oraz wydanie opinii w sprawie zamiany mieszkania dla matki samotnie wychowującej niepełnosprawne dziecko.
- Zaopiniowanie uchwały Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim zmieniającej uchwałę w sprawie określenia zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz wysokości środków przeznaczonych na ich realizację w powiecie tomaszowskim na 2009 rok.

V. WSPÓŁPRACA POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE Z INSTYTUCJAMI I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Centrum stale współpracuje z instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta polegała głównie na:

- zbieraniu i przekazywaniu informacji dotyczących zadań wynikających ze Strategii i Programów,

- wystawianiu opinii dotyczących projektów składanych przez organizacje pozarządowe,
- wystawianiu referencji dotyczących działalności organizacji pozarządowych.
- przekazywaniu informacji nt. konkursów ogłaszanych przez EFS, PFRON, MRR, MPiPS,
- gromadzeniu informacji o działalności organizacji pozarządowych w sferze pomocy społecznej i tworzenia bazy teleadresowej tych organizacji.

VI. WDRAŻANIE PROJEKTÓW FINANSOWANYCH Z EFS

W 2009 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Lubelskim w dalszym ciągu realizowało projekt systemowy p.n. „Aktywność szansą rozwoju” w ramach Priorytetu VII Promocja Integracji Społecznej, Działania 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałania 7.1.2: Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Alokacja środków na zadanie w 2009 roku wynosiła 210 000 zł. W ramach projektu zrealizowane zostały 2 Programy Aktywności Lokalnej. Program skierowane były do:

- 10 kobiet po mastektomii i kobiet z diagnozą raka piersi w wieku 15-60 lat oraz ich najbliższego otoczenia,
- 20 wychowanków rodzin zastępczych w wieku 15 +.

Grupa kobiet skorzystała m.in. z:

- wyjazdu integracyjno –warsztatowego,
- kursów prawa jazdy,
- kursów języka angielskiego,
- kursów komputerowych,
- kursu z dziedziny florystyki,
- zajęć warsztatowych z psychoonkologiem.

W ramach projektu utworzona została grupa wsparcia dla kobiet.

Młodzi wychowankowie rodzin zastępczych uczestniczyli w 10-dniowym obozie terapeutyczno – wypoczynkowym podczas którego odbywały się zajęcia z zawodoznawstwa, liczne wycieczki oraz zajęcia z psychologiem. W dalszym ciągu odbywają się zajęcia w ramach treningu kompetencji społecznych podczas których odbywają się zajęcia z psychologiem, zajęcia typu outdoor – paintball, wspinaczka na ścianie oraz wspólne robienie pizzy. Wsparciem objęci zostali również opiekunowie prawni młodzieży, którzy w ramach projektu uczestniczyli w zajęciach z psychologiem. Działania realizowane w ramach projektu przyczyniły się do wzmocnienia potencjału Centrum w zakresie upowszechnienie aktywnej integracji i pracy socjalnej. W PCPR w dalszym ciągu utrzymany został etat – doradcy do spraw osób niepełnosprawnych. Firma została wyposażona w niezbędny sprzęt m.in.: aparat fotograficzny cyfrowy, radiomagnetofon, projektor multimedialny z wyposażeniem. Kwota wykorzystana w ramach projektu w 2009 roku: 209 707,63 zł. Kwota dofinansowania: 187 688,33 zł i wkład własny: 22 019,30 zł.

VII. OKREŚLENIE POTRZEB POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE NA 2010 ROK

Zgodnie z art.112 ust.12 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej /Dz. U. z 2008r. Nr 115, poz. 728 z późn. zm./ kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa radzie powiatu coroczne sprawozdanie z działalności centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Zgodnie ze zdiagnozowanymi na terenie powiatu tomaszowskiego potrzebami wskazane byłoby zainicjowanie lub kontynuowanie następujących działań:

1. Przeprowadzenie termomodernizacji w Domu Pomocy Społecznej w Tyszowcach.
2. Zwiększenie zatrudnienia w Centrum o pracownika administracyjno- biurowego.
3. Zwiększenie zatrudnienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim o psychologa.
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Rozszerzenie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminach.
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez zastosowanie form aktywnej integracji.
7. Opracowanie procedur interwencji i pomocy rodzinom oraz promocja i korzystanie z wypracowanych rozwiązań czy „dobrych praktyk”.
8. Rozwój niespokrewnionego rodzicielstwa zastępczego oraz rodzinnych domów dziecka.
9. Podjęcie działań w celu utworzenia całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub placówki wielofunkcyjnej.
10. Uruchomienie ośrodka terapii rodzin dla rodzin niewydolnych wychowawczo.
11. Dalszy rozwój poradnictwa specjalistycznego.
12. Tworzenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych, rodzin zastępczych, rodziców naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach i in.
13. Inicjowanie powstawania klubów dla osób zaburzeniami psychicznymi.
14. Tworzenie oparcia społecznego dla osób w podeszłym wieku.
15. Pogłębienie współpracy z organizacjami pozarządowymi.
16. Rozwój mieszkalnictwa chronionego - prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia.
17. Inicjowanie tworzenia klubów integracji społecznej i spółdzielni socjalnych.

Sporządził:

Renata Komadowska